

Bureau voor Archeologie Rapport 150

Eekelhof 26, Schijndel, gemeente Schijndel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 150. Eekelhof 26, Schijndel,
gemeente Schijndel: een bureau- en inventariserend
veldonderzoek in de vorm van boringen

auteur(s): M. Hanemaaijer (KNA archeoloog Ma)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 26 februari 2015

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2014120201
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Schijndel
Plaats	Schijndel
Toponiem	Eekelhof 26
Centrum locatie (RD)	158.455, 404.015
Omvang plangebied	ca. 1000 m ²
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	65.163
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen
Opdrachtgever	Milon
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	45D
Periode van uitvoering	Februari 2015
Bevoegd gezag	Gemeente Schijndel
Beheerder en plaats van documentatie	Bureau voor Archeologie, Koningsweg 244, Utrecht

Figuur 1: Ligging van het plangebied.

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	5
1	Inleiding.....	6
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	7
2	Bureauonderzoek.....	8
	2.1 Methode.....	8
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	8
	2.3 Aardkunde.....	8
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	9
	2.5 Bekende Waarden.....	10
	2.6 Gespecificeerde verwachting.....	13
3	Booronderzoek.....	14
	3.1 Methode.....	14
	3.2 Resultaten en interpretatie.....	14
4	Conclusie.....	15
5	Advies.....	16
6	Literatuur.....	17
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	34

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en booronderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Eekelhof 26 te Schijndel.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd, om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied zal een woonhuis worden gebouwd.

Het plangebied ligt in het Brabants Zandgebied in de bouwlanden buiten de historische kern van Schijndel. Hier is vanaf de Late Middeleeuwen een ophogingspakket opgebracht waaronder archeologische sporen goed kunnen zijn bewaard. Nabij het plangebied is aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen wat een aanwijzing is voor laatmiddeleeuwse bewoning van het gebied. Op de Tiendkaart uit 1756 is het plangebied in gebruik als bouwland. Nabij het plangebied bevindt zich bebouwing, waarschijnlijk ter plaatse van het huidige woonhuis op nr. 26. Het plangebied is tot heden in gebruik geweest als bouwland en tuin.

In het plangebied zijn vijf boringen gezet tot maximaal 140 cm diep. Hierbij is een lemige natuurlijke ondergrond aangetroffen waaruit wordt geconcludeerd dat het plangebied van oorsprong een relatief nat gebied was en niet geschikt van landbouw. Hierboven bevindt zich een meestal aan de onderkant scherp begrenst ophogingspakket. Het betreft een waarschijnlijk in de Nieuwe tijd opgebracht ophogingspakket met als doel het landbouwareaal uit te breiden. Op basis van de relatief natte omstandigheden in het plangebied worden geen archeologische waarden verwacht in het plangebied.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Ondanks dat dit onderzoek met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is uitgevoerd, is het echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie wijst er in dat geval op dat men bij bodemverstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Schijndel.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de nieuwbouw van een woonhuis aan de Eekelhof 26 te Schijndel (fig. 2).

Figuur 2: Globale locatie van de nieuwbouw (rode ovaal).

Het plangebied ligt in bestemmingsplan kom Schijndel 2013. In het plangebied geldt de dubbelbestemming Waarde Archeologie 2. Dit houdt in dat archeologisch onderzoek verplicht is bij bouwwerken groter dan 100 m² en verstoringen dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek verplicht is.

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1000 m², de nieuwbouw zal een oppervlakte beslaan van ca. 100 m². De diepte van de bodemverstoring is vooralsnog niet bekend maar er wordt uitgegaan van een fundering op staal tot een diepte van ca. 80 cm -mv. Hiermee valt het in de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 400 m daaromheen.

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en had de verkennende vorm. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?
- Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?
- Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
 - Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?
 - Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 3.3, protocol 4002.¹

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd, om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en wordt het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer de diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

Genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.² In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente en plaats Schijndel. Het plangebied is momenteel in gebruik als tuin (fig. 3 en 4). Het plangebied wordt begrensd door de Eekelhof in het zuidwesten, en door tuinen en woningen in het zuidoosten en noordwesten.

De bewoners van Eekelhof 26 geven aan dat in het plangebied regelmatig sprake is van wateroverlast.³

De beoogde ingreep bestaat uit de nieuwbouw van een woning. De woning zal in de tuin van de bestaande woning aan de Eekelhof 26 worden gebouwd. Hiertoe zal een nieuw af te splitsen kadastraal perceel ontstaan (fig. 2). Nadere bouwdetails zijn nog niet voorhanden.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in de ArcheoRegio “Brabants zandgebied”. Het plangebied ligt in de Centrale Slenk. Dit is sinds 25 miljoen jaar geleden een dalingsgebied. Gedurende het Pleistoceen zijn hier rivierafzettingen gevormd. Op de rivierafzettingen is dekzand afgezet (Formatie van Boxtel)⁴ Op sommige plaatsen is het zand in de vorm van ruggen tot rust gekomen. Dit zijn dekzandruggen. Direct buiten Schijndel zijn dekzandruggen gekarteerd. De dekzandruggen worden omringd door lager gelegen delen van het dekzandgebied: vlakke van ten dele verspoelde dekzanden en dalvormige laagtes. Het plangebied is op basis van de geomorfologische kaart gelegen binnen een vlakke van ten dele

1 (SIKB 2010)

2 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services)

3 Mondelinge mededeling 18 februari, tijdens veldwerk

4 (De Mulder 2003)

verspoelde dekzanden (fig. 5).⁵

Schijndel is ontstaan op een dekzandrug. Deze is te herkennen aan de grijze en roze tinten in een beeld uit Actueel Hoogtebestand Nederland (fig. 6).⁶ Het plangebied bevindt zich op de flank van de dekzandrug. De maaiveldhoogte in het plangebied bedraagt ca. 7,9 m NAP. In het noorden van het plangebied loopt een langgerekte laagte (fig. 7), een restant van een sloot (zie §2.4).

De hoge delen van de lemige zandgronden zijn eeuwen lang gebruikt als bouwlanden. In de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn de gronden door een systeem van potstal bemesting kunstmatig opgehoogd. Deze zgn. antropogene dekken zijn enkele decimeters dik. De gronden waar dit het geval is worden laarpodzolgronden (dek tot 50 cm dik) of enkeerdgronden (meer dan 50 cm dik) genoemd. In het plangebied zijn hoge zwarte enkeerdgronden in lemig fijn zand gekarteerd.⁷ Bij deze bodem in de humushoudende bovengrond 50 tot 80 cm (soms meer dan 120 cm) dik. Onder de humushoudende bovengrond kunnen restanten van het oorspronkelijk bodemprofiel (beekeerd-, gooreerdgronden of podzolgronden) aanwezig zijn.

<i>Bron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie ⁸	Formatie van Bortel, dekzand, beekleem, -zand en veen
Geomorfologie (fig. 5) ⁹	Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden/loss
AHN (fig. 6) ¹⁰	ca. 7,9 m NAP, laaggelegen strook (sloot?)
Bodemkunde (fig. 8) ¹¹	Hoge zwarte enkeerdgronden, lemig fijn zand, grondwatertrap V

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

De plaats Schijndel wordt voor het eerst genoemd in 1299 als Skinle.¹² De betekenis van de naam kan zijn ontleent aan een eikenbos waar schors (skin) werd gewonnen. Het dorp is ontstaan als dochterparochie van Dinther, waarschijnlijk in de 13^e eeuw op vruchtbare gronden langs de Aa.¹³

In de Atlas van Blaeu uit het midden van de 17^e eeuw wordt Schijndel vermeld, maar deze kaart is weinig gedetailleerd (fig. 9).

De oudst gedetailleerde kaart van het gebied is de Tiendkaart van De Weijer uit het midden van de 18^e eeuw (fig. 10).¹⁴ Hieruit blijkt dat direct ten noordwesten van het plangebied bebouwing aanwezig. Vermoedelijk ligt deze bebouwing op dezelfde locatie als het huidige woonhuis aan de Eekelhof 26. Ter plaatse van het plangebied zijn bouwlanden aanwezig.

Op de kadastrale minuut uit 1811 -1832 (fig. 11) is de bebouwing ten noordwesten van het plangebied wederom afgebeeld. Deze kaart is gedetailleerd

⁵ (Alterra Wageningen UR 2007)

⁶ (Kadaster en PDOK 2014)

⁷ (Stichting voor Bodemkartering 1969)

⁸ (De Mulder 2003)

⁹ (Alterra Wageningen UR 2007)

¹⁰ (Kadaster - PDOK 2014)

¹¹ (Alterra Wageningen UR 2012)

¹² (Berkel 2006)

¹³ (Berkvens 2013)

¹⁴ (De Weijer 1750)

genoeg om te concluderen dat de bebouwing net buiten het huidige plangebied ligt.

Op de Bonnekaarten uit de periode 1900 – 1928 is het plangebied in gebruik als tuin, bouwland en grasland (fig. 12 en 13). Door het noorden van het plangebied loopt een sloot.

Op de topografische kaart uit 1956 is direct ten noordwesten van het plangebied een schuur afgebeeld (fig. 14). Op de topografische kaart uit 1988 is deze niet meer afgebeeld (fig. 15)

Op basis van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) is het woonhuis ten noordwesten van het plangebied gebouwd in 1905.¹⁵

2.5 Bekende Waarden

Archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 16 en staan toegelicht in tabel 2.

Aan de overzijde van het plangebied, in een achtertuin van een woning aan de Eekelhof, is bij niet-archeologische graafwerkzaamheden een Elmpster kannetje uit 1200 -1400 aangetroffen (waarneming 401.284).¹⁶

Ca. 120 m ten noorden van het plangebied is bij graafwerkzaamheden voor de rondweg een laatmiddeleeuws aardewerkfragment aangetroffen (waarneming 401.250).¹⁷

Ten noordwesten van het plangebied zijn diverse bronzen, zilveren en gouden munten aangetroffen (waarneming 401.416, 401.406, 401.489 en 401.285).¹⁸

In een gebied vanaf ca. 100 m ten noordoosten van het plangebied heeft een noodopgraving plaatsgevonden nadat tijdens het graven van een sleuf voor een persleiding sporen werden aangetroffen (onderzoeksmelding 7.875). De sporen zijn vermoedelijk middeleeuws maar mogelijk ouder. Op basis van de vondstmelding (waarneming 421.406) zou de vindplaats echter kunnen worden gedateerd in de Nieuwe tijd.

Voor een ontwikkeling direct ten noorden van de hierboven beschreven noodopgraving heeft een bureau- en booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 13.466). Bij het booronderzoek is een verstoorde bodem aangetroffen. Het plangebied is vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ongeveer 300 m ten zuidoosten van het plangebied heeft een bureauonderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 60.001). Aangezien het plangebied grotendeels is bebouwd, is de verwachting dat alleen diep liggende archeologische resten zijn geconserveerd. Geadviseerd wordt om bij graafwerkzaamheden dieper dan 30 cm -mv archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een begeleiding of proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Ten zuiden hiervan, ter plaatse van plangebied De Steeg, heeft een bureau- en booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 8.073). Hierbij is geconcludeerd dat het plangebied een lage archeologische verwachting heeft vanwege de lage ligging en vochtige omstandigheden. Er zijn geen

¹⁵ (Kadaster 2013)

¹⁶ (Berkvens 2002)

¹⁷ (Berkvens 2002)

¹⁸ (Berkvens 2002)

archeologische indicatoren aangetroffen. Het plangebied is vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ca. 280 m ten westen van het plangebied heeft een bureau en booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 44.574). Hierbij is geconstateerd dat in het oostelijk deel mogelijk nog archeologische resten aanwezig zijn. Aangezien de versterking van de toekomstige bebouwing niet dieper zal reiken dan het potentiële archeologische niveau is het plangebied vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Op de beleidskaart van de gemeente Schijndel ligt het plangebied gedeeltelijk in een gebied van archeologische waarde en deels in een gebied zonder archeologische verwachting (fig. 17).¹⁹ Het gebied van archeologische waarde is gebaseerd op het aantreffen van laatmiddeleeuws aardewerk in het gebied. Daarnaast valt het hele plangebied in de aanduiding "Esdekken".

Er is contact gezocht met Gerard Kaathoven, regionaal amateur archeoloog, dit heeft geen aanvullende informatie opgeleverd.

In het onderzoeksgebied zijn geen rijksmonumenten aanwezig.

Bron	omschrijving
Archeologische terreinen	geen
Waarnemingen	401.284 Schijndel – Eekelhof Elmpter kannetje gevonden in de bodem in achtertuin. Het kannetje wordt gedateerd tussen 1200 en 1400.²⁰ 401.250 Schijndel – Structuurweg laatmiddeleeuws aardewerkfragment gevonden bij het aanleggen van de rondweg om Schijndel.²¹ 401.285 Schijndel Onbekende bronzen munt uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.²² 401.406 Schijndel gouden dukaat uit 1742 uit Utrecht.²³ 401.416 Schijndel Gouden en zilveren munt uit de Nieuwe tijd.²⁴ 401.489 Schijndel Zilveren legpenning uit 1260 uit Tours.²⁵ 421.406 Schijndel – Steeg Vondsten aangetroffen bij noodopgraving (7.875), o.a. aardewerkfragmenten, metaalslakken en een dierengraf uit de Nieuwe tijd. 53.141 Schijndel - De Steeg: de Beemd Metalen reliëfhouder en aardewerkfragmenten uit de Vroege Middeleeuwen – nieuwe tijd. Het betreffen mestvondsten aangetroffen bij booronderzoek 8073.
Vondstmeldingen	geen
Onderzoeksmeldingen	7.875 - Schijndel - Steeg - opgraving

19 (Berkvens 2013)

20 (Berkvens 2002)

21 (Berkvens 2002)

22 (Berkvens 2002)

23 (Berkvens 2002)

24 (Berkvens 2002)

25 (Berkvens 2002)

Bron	omschrijving
	<u>Toelichting:</u> Noodopgraving naar aanleiding van het aantreffen van grondsporen bij de aanleg van een sleuf voor een persleiding. Er zijn goed geconserveerde paalsporen en paalkuilen aangetroffen. De datering is onduidelijk, vermoedelijk middeleeuws, maar mogelijk ook ouder. 13.466 - Schijndel - Bureau- en booronderzoek <u>toelichting/advies:</u> Op basis van het uitgevoerde bureau- en inventariserend veldonderzoek is op basis van een verstoorde bodemopbouw geadviseerd dat verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht. 60.001 - Schijndel - Kerkendijk 126 - bureauonderzoek <u>Toelichting:</u> Reeds bebouwd terrein. Bepaalde delen van de bebouwing worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied archeologische resten worden verwacht die bij de bestaande planvorming verstoord kunnen worden (met name industriële structuren, maar ook water- en beerputten, bijgebouwen, perceelsscheidingen, etc. gerelateerd aan de historische bebouwing nabij de grindweg en de kaarsenfabriek). De verwachting is dat met name dieper ingegraven archeologische resten bewaard kunnen zijn gebleven. <u>Advies:</u> planaanpassing (verstoring tot max. 30 cm -Mv). Bij ingrepen > 30 cm -mv: archeologische begeleiding of proefsleuven. 8.073 - Schijndel - De Steeg: de Beemd - booronderzoek <u>Toelichting:</u> Het gebied wordt gekenmerkt door het voorkomen van dekzand aan het oppervlak. Hoewel het onderzoeksgebied niet gekarteerd is het bekend dat er in de omgeving van het onderzoeksgebied beekbed- en hoge zwarte enkeerdgronden aanwezig zijn. Het plangebied heeft een lage archeologische verwachting, gezien de lage ligging en vochtige omstandigheden. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die op de aanwezigheid van een vindplaats duiden. <u>Advies:</u> Geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.²⁶ 44.574 - Schijndel - Elschotseweg 54-56 - booronderzoek <u>Toelichting:</u> Uit het bureauonderzoek werd geconcludeerd dat voor het plangebied een lage archeologische verwachting gold voor vindplaatsen van jager-verzamelaars en een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van landbouwers uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Uit de tijdens het veldwerk aangetroffen bodemprofielen kan namelijk opgemaakt worden dat het plangebied globaal in twee delen opgesplitst kan worden: de nattere, westelijke helft en het drogere, oostelijk deel. De hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van landbouwers dient voor het westelijke deel van het plangebied echter naar omlaag bijgesteld te worden. Dit omwille van de minder droge bodemomstandigheden. Wat betreft het drogere, oostelijke deel blijft de middelhoge archeologische verwachting gelden, maar moeten eveneens de gaafheid en ensemblewaarde in overweging genomen worden. De gaafheid en de ensemblewaarde zijn ten gevolge van de aanwezige bebouwing laag. De bodemverstoring die de nieuwbouw in het oostelijke deel van het plangebied zal aanbrengen, zal slechts 80 cm -mv bedragen, wat betekent dat de eventueel aanwezige archeologische laag niet bereikt wordt. De aanleg van het parkeerterrein in het westelijke deel van het plangebied zal geen verstoring van de ondergrond met zich meebrengen. Op basis van het onderzoek kunnen archeologische resten in het oostelijk deel van het plangebied niet uitgesloten worden. <u>Advies:</u> De geplande nieuwbouw vormt evenwel geen bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische resten. Archeologisch vervolgonderzoek is daardoor nu niet nodig. Om eventuele archeologische resten voor de toekomst veilig te stellen, dient er in de

26 (Schorn 2004)

Bron	omschrijving
	ruimtelijke onderbouwing één en ander geregeld te worden. Aanbevolen wordt om het oostelijk deel van het plangebied op te nemen als dubbelbestemming "waarde archeologie". ²⁷
Gemeentelijke kaart	Het plangebied valt deels in Categorie 2 (gebied van archeologische waarde) en deels in Categorie 6 (Gebied zonder archeologische verwachting). Daarnaast valt het plangebied in de aanduiding "Esdekken".
Rijksmonumenten	Geen.

Tabel 2: Bekende waarden in tot ca. 400 m van het plangebied.

2.6 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in het Brabants Zandgebied in de bouwlanden rondom Schijndel. Hier is vanaf de Late Middeleeuwen een ophogingspakket opgebracht waaronder archeologische sporen goed kunnen zijn bewaard. Nabij het plangebied is aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, wat een aanwijzing is voor laatmiddeleeuwse bewoning van het gebied. Op de Tiendkaart uit 1756 is het plangebied in gebruik als bouwland. Nabij het plangebied bevindt zich bebouwing, waarschijnlijk ter plaatse van het huidige woonhuis op nr. 26. Het plangebied is tot in het heden in gebruik als bouwland en tuin.

1. Datering: alle archeologische perioden.
2. Complextype (nederzetting, grafveld, akkerlaag, etc.): alle complextypen
3. Omvang (grootte in horizontale zin): onbekend
4. Diepteligging: De top van het archeologisch niveau bevindt zich onder de antropogene laag, ca. 50 cm – mv.
5. Gaafheid, conservering en verstoringen: Fysieke verstoringen zijn onbekend, behoudens sloten en greppels; door het plangebied heeft een perceelsscheiding gelopen. De conservering van eventuele archeologische resten zal gezien de diepe grondwaterstand, slecht zijn.
6. Locatie: hele plangebied
7. Uiterlijke kenmerken (artefacten type indicatoren): onbekend.

²⁷ (Senica 2011)

3 Booronderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3,²⁸ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig". Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek (specificatie VS03).

Op basis van de grootte van het plangebied en de archeologische verwachting zijn vijf boringen geplaatst. Deze zijn zo goed mogelijk verspreid over het gebied. Drie boringen zijn geplaatst in de zone waar globaal het nieuwe bouwvlak wordt gerealiseerd. Twee boringen zijn in het overige deel van het plangebied geplaatst. De boringen zijn gezet met een 7 cm Edelmanboor tot op maximaal 140 cm -mv.

De boringen zijn in de eerste plaats gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd.

De opgeboorde grond is onderzocht door deze te versnijden en te verbrokkelen. Hoewel niet het doel van de verkennende fase is wel gelet op archeologische indicatoren. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens ASB 1.1 van het NITG-TNO. In de ASB wordt onder meer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN 5104 gehanteerd.²⁹ De X en Y coördinaten van de boringen zijn ingemeten ten opzichte van de lokale topografie.

3.2 Resultaten en interpretatie

De locatie van de boringen staat in fig. 18 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Ter illustratie is in fig. 19 een foto van boorprofiel 3 opgenomen.

Het onderste pakket bestaat uit sterk zandige leem of sterk tot uiterst siltig, matig fijn zand. Dit pakket is de natuurlijke ondergrond, de C-horizont. De aanwezigheid van het lemige en sterk of uiterst siltige zandpakket kan leiden tot relatief natte omstandigheden doordat het regenwater stagneert op de leemlaag.

Hierboven bevindt zich een pakket dat bestaat uit humeus, zwak siltig, matig fijn zand. Het pakket bevat grijze vlekken en is in boorprofiel 2, 3 en 5 aan de onderkant scherp begrensd. In boorprofiel 1 zijn in de bovenste 50 cm baksteenfragmenten aangetroffen, in boorprofiel 2 en 3 slakken en sintels. Dit pakket wordt geïnterpreteerd als een ophogingspakket.

Het ophogingspakket is geen oud bouwland/hoge zwarte enkeerdgrond zoals op basis van het bureauonderzoek werd verwacht. Voordat het ophogingspakket was opgebracht, was het gebied minder geschikt voor landbouw door de relatief natte omstandigheden. Het ophogingspakket is waarschijnlijk in de Nieuwe tijd opgebracht met als doel het geschikt maken van de grond voor landbouw.

²⁸ (CCvD 2013)

²⁹ (Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989)

4 Conclusie

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?

De nieuwbouw van een woonhuis aan de voorzijde van het plangebied. Nadere bouwdetails zijn nog niet voorhanden.

- Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?

Op basis van het bureauonderzoek werd geconcludeerd dat het plangebied is gelegen op de flanken van een dekzandrug, waarop een enkeerdgrond is ontstaan. Tijdens het booronderzoek is een lemige natuurlijke ondergrond aangetroffen waaruit wordt geconcludeerd dat het plangebied van oorsprong een relatief nat gebied was en niet geschikt was voor landbouw en bewoning. Hierboven bevindt zich een meestal aan de onderkant scherp begrenst ophogingspakket. Dit pakket is niet het oude bouwland / de hoge zwarte enkeerdgrond zoals op basis van het bureauonderzoek werd verwacht. Het betreft een in de Nieuwe tijd opgebracht ophogingspakket met als doel het landbouwareaal uit te breiden.

- Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?

In de top van de natuurlijke bodem onder het ophogingspakket zijn geen bodemvormende kenmerken aanwezig. Het is niet bekend of deze zich nooit hebben kunnen vormen door de natte omstandigheden, of dat de oorspronkelijke top van de natuurlijke bovengrond is vergraven.

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

In het plangebied zijn geen oude bouwlanden aangetroffen. Gezien de relatief natte omstandigheden in het plangebied wordt de kans op archeologische waarden klein geacht.

- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:

- Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?

Niet van toepassing.

- Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

Niet van toepassing.

5 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Ondanks dat dit onderzoek met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is uitgevoerd, is het echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie wijst er in dat geval op dat men bij bodemverstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Schijndel.

6 Literatuur

- Alterra Wageningen UR. 2007. "Aardkunde". <http://www.aardkunde.nl/>.
- . 2012. "BISNederland". *Bodemkaart 1 : 50 000*. <http://www.bodemdata.nl/>.
- ARCHIS - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2015. "Archis". <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>.
- Berkel, Gerald van. 2006. *Nederlandse plaatsnamen: herkomst en historie*. 3. herziene druk. Utrecht: Spectrum.
- Berkvens, R. 2002. "Archeologische en cultuurhistorische waarden in de gemeente Schijndel. Een inventarisatie van het Schijndelse Bodemarchief (2e herziene versie)".
- . 2013. "Schijndels erfgoed 2013 Toelichting op de erfgoedkaart van de gemeente Schijndel". Gemeente Schijndel.
- Blaeu, Joan. 1659. "Toonneel des Aerdriics ofte Nieuwe Atlas". Leiden. <https://www.erfgoedleiden.nl/schatkamer/bladeren-door-blaeu/bekijk-de-atlas-blaeu>.
- Bosch, J.H.A. 2008. "Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2". 2008-U-R0881/A. Deltares-rapport.
- CCvD. 2013. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3". Centraal College van Deskundigen.
- Kadaster. 2013. "BAG-Viewer". <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster - PDOK. 2014. *AHN2 - Kadaster*. <http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/search#|fff9d7cf-9929-4dde-98b8-06ceda7e5610>.
- De Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen [etc.].
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. "e-depot voor de Nederlandse archeologie". <http://www.edna.nl>.
- Schor, E.A. 2004. "Plangebied De Steeg (Gemeente Schijndel); Inventariserend archeologisch veldonderzoek, Karterende fase". BAAC-rapport , 04.217.
- Senica, K. 2011. "Plangebied Elschotseweg 54-56 te Schijndel Gemeente Schijndel Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)". RAAP-NOTITIE 3844.
- SIKB. 2010. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems". SIKB.
- Stichting voor Bodemkartering. 1969. "Bodemkaart van Nederland 1:50.000 : toelichting bij kaartblad 45 West 's-Hertogenbosch".
- WatWasWaar. "WatWasWaar". <http://watwaswaar.nl/>.
- De Weijer, Jan Fr. 1750. "Kaarten figuratief van landmeter Jan Fr de Weijer in opdracht van dorpsbestuurders, copieën". <http://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=1592&minr=10026421&miview=inv2>.

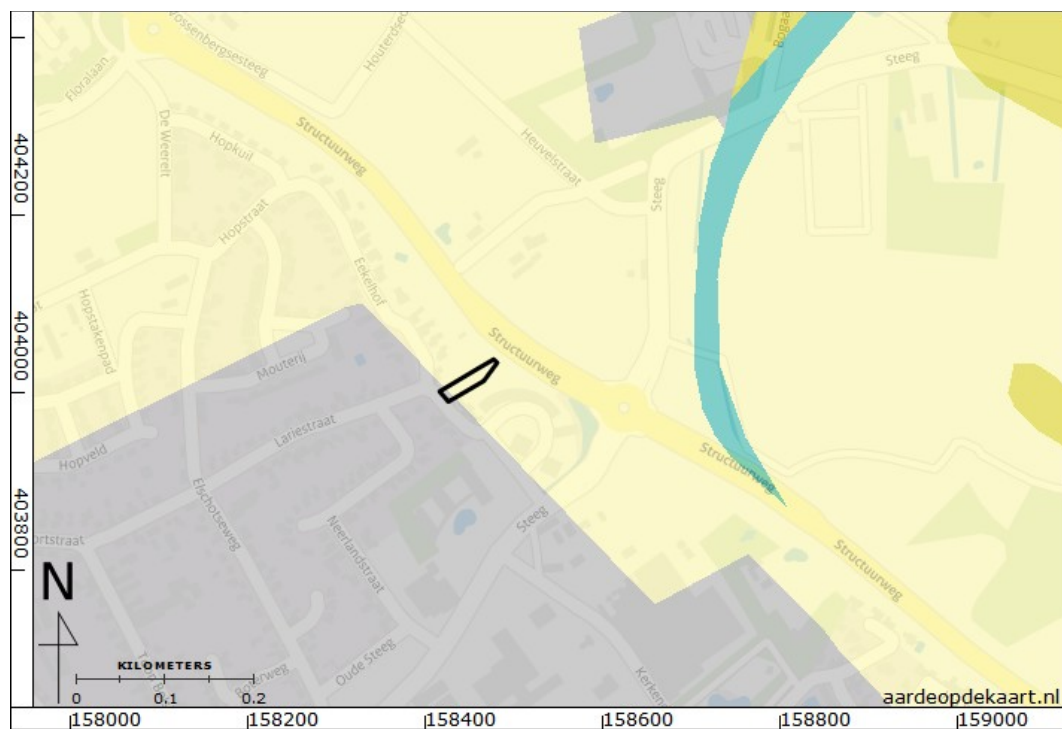
Figuren

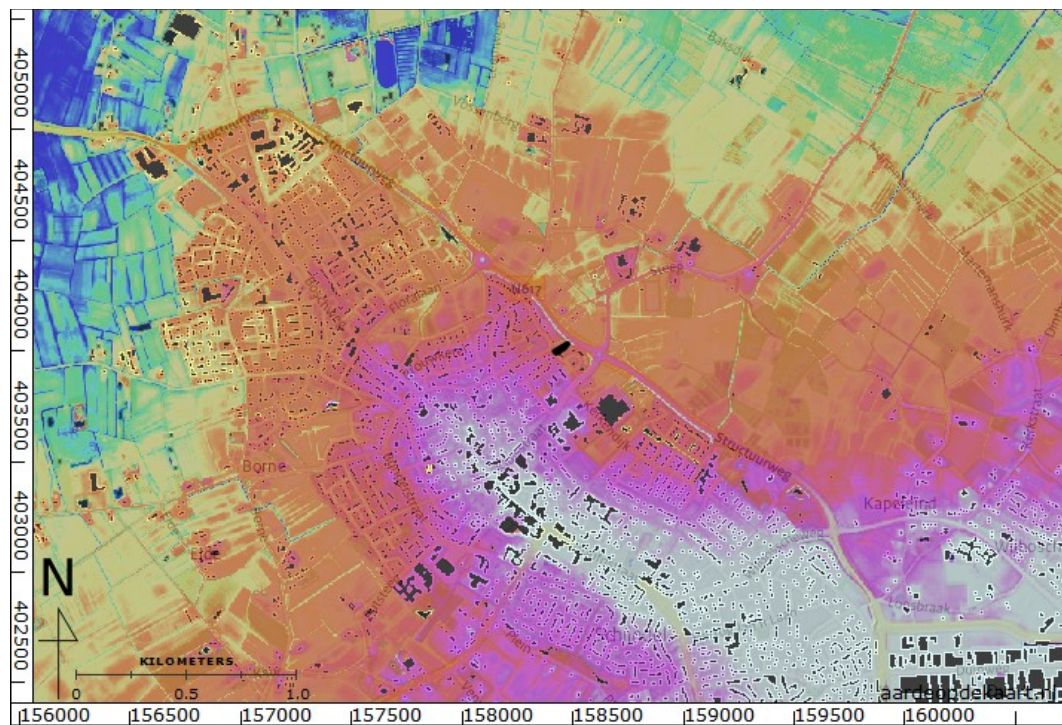
Figuur 3: Locatie van het plangebied op de luchtfoto.

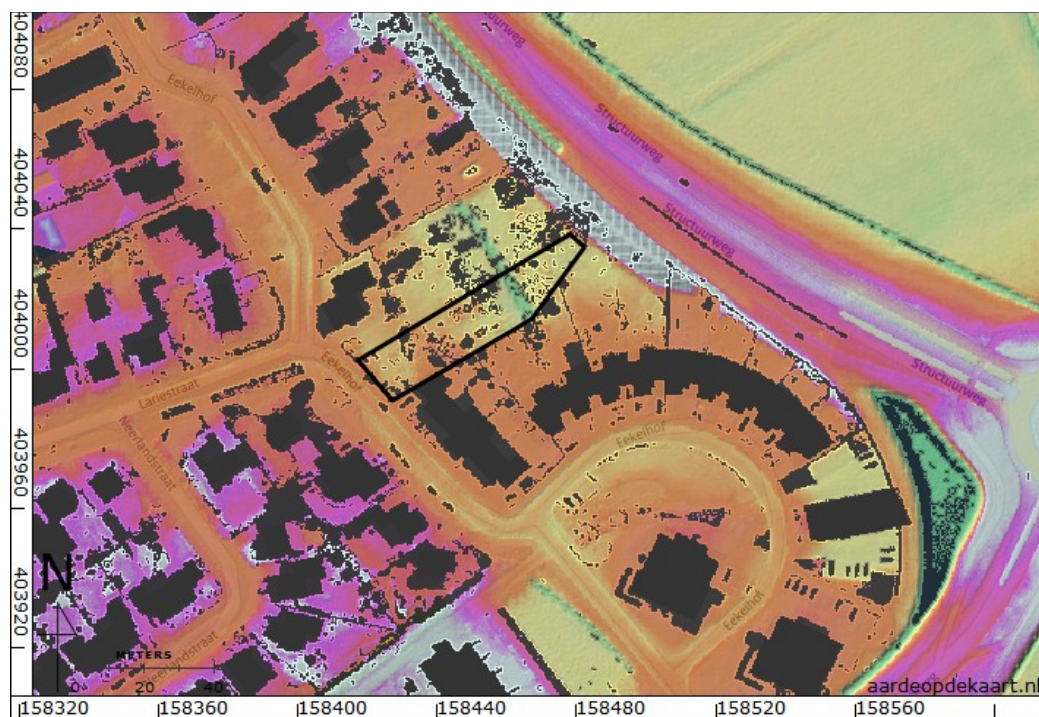
Figuur 4: Impressie van het plangebied. Zie ook de foto op de voorzijde van dit rapport.

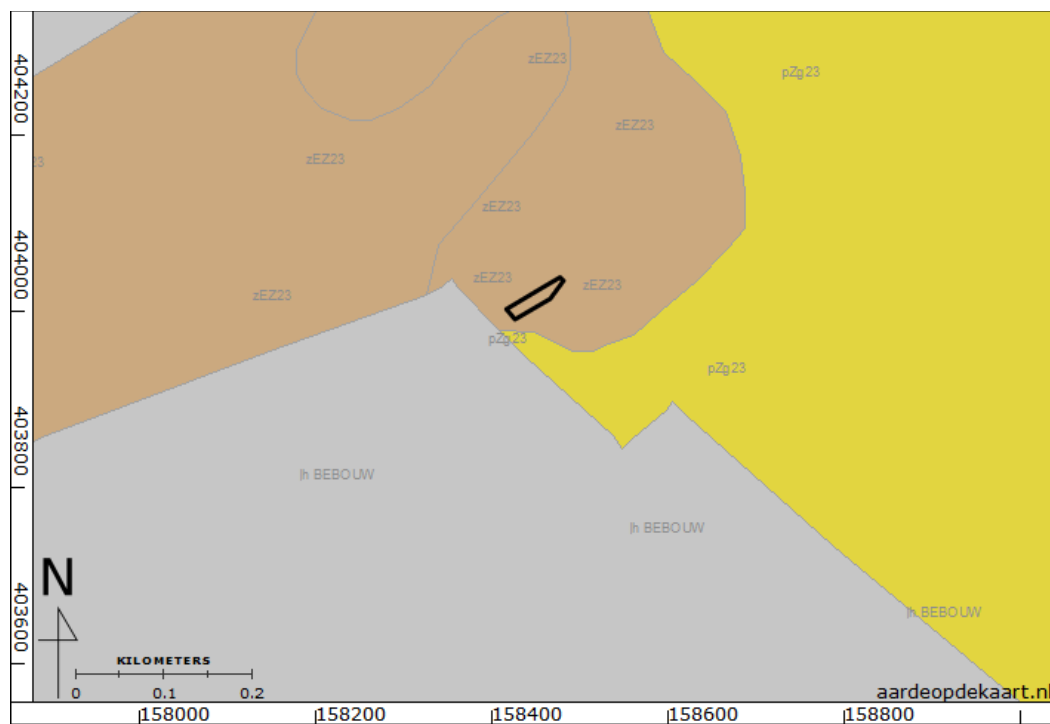
Figuur 5: Locatie van het plangebied op de geomorfologische kaart. Legenda: licht geel = vlakte van ten dele verspoelde dekzanden; grijs = niet gekarteerd, bebouwde kom; blauw = dalvormige laagte zonder veen (Alterra Wageningen UR 2007).

Figuur 6: Locatie van het plangebied op het AHN (Kadaster - PDOK 2014).

Figuur 7 Locatie van het plangebied op het AHN, detail (Kadaster - PDOK 2014).

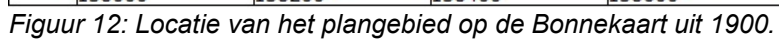
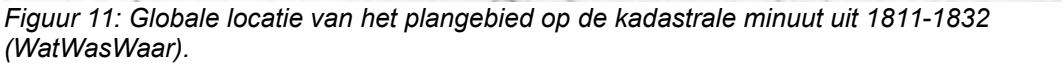
Figuur 8: Locatie van het plangebied op de bodemkaart. Legenda: zEZ23 = hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand; pZg23 = beekerdgronden, lemig fijn zand; grijs – niet gekarteerd, bebouwde kom (Alterra Wageningen UR 2012).

Figuur 9: Schyndel op de kaart van Blaeu uit 1659 (Blaeu 1659).

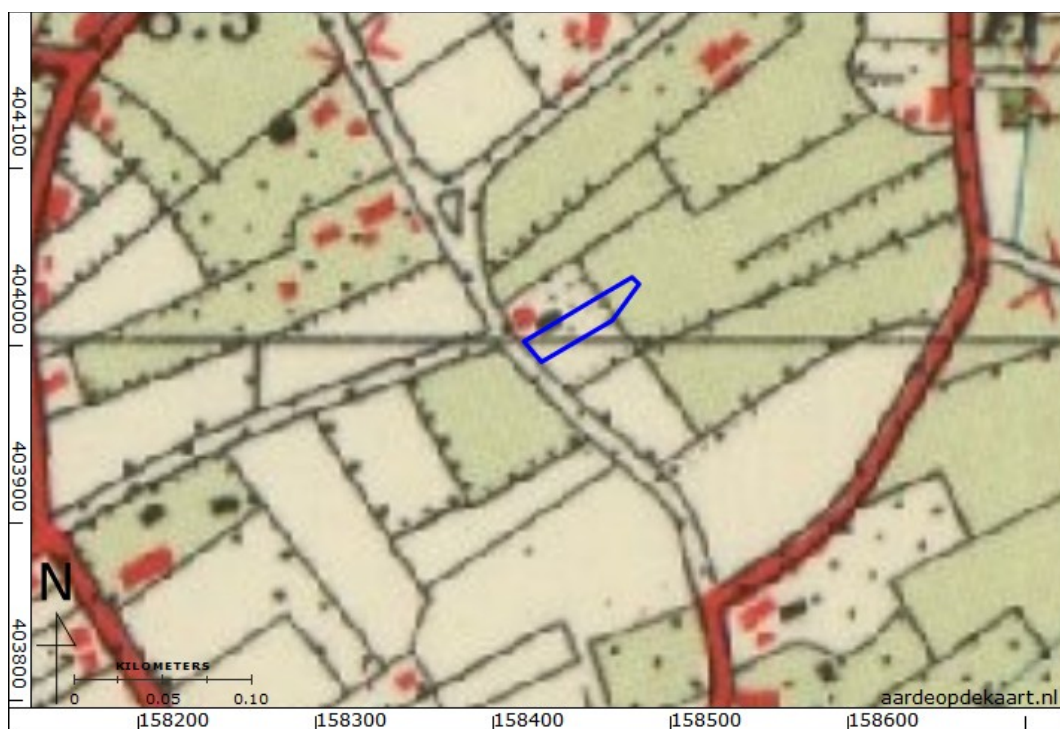

Figuur 10: Globale locatie van het plangebied op de Tiendkaart uit 1750 (De Weijer 1750).

Figuur 13 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1928.

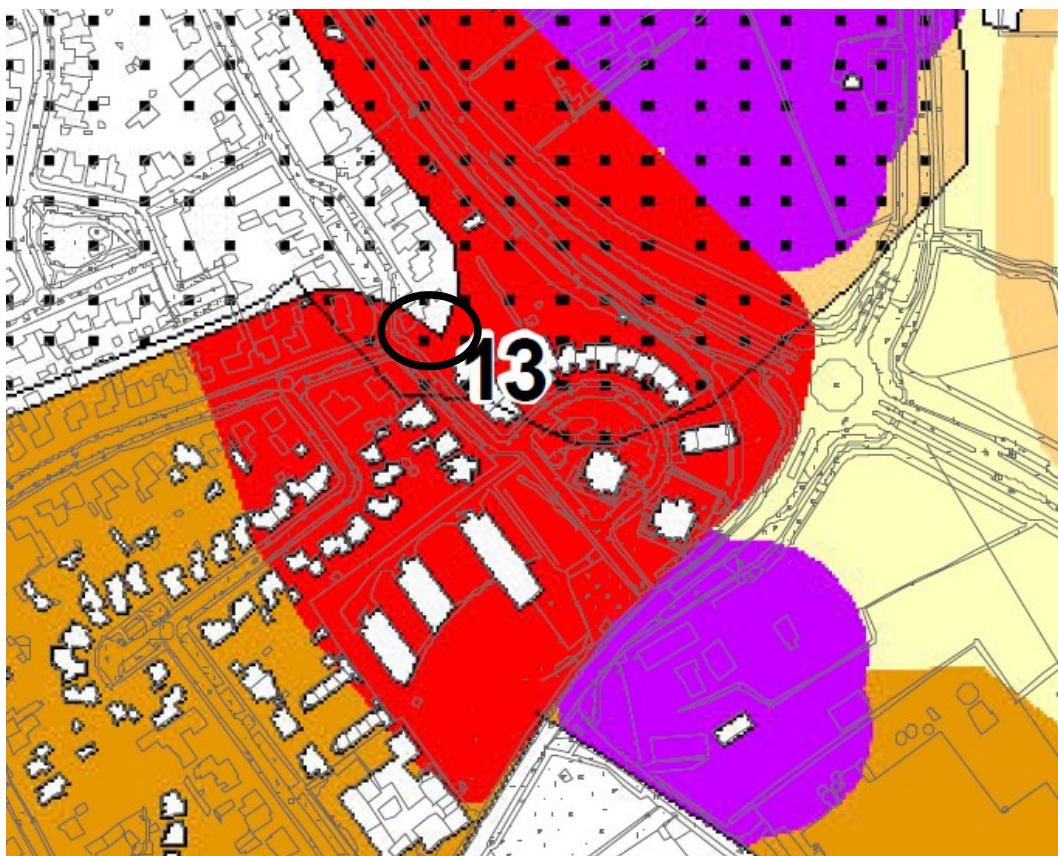
Figuur 14 Locatie van het plangebied op de topografische kaart uit 1956.

Figuur 15 Locatie van het plangebied op de topografische kaart uit 1988.

Figuur 16 Waarnemingen en onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied (ARCHIS - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2015).

Legenda

	Topografie
	Gemeentegrenzen
	Categorie 1: Archeologisch monument
	Categorie 2: Gebied van archeologische waarde
	Categorie 3: Gebied met hoge verwachting (historische kernen en linten)
	Categorie 4: Gebied met hoge verwachting
	Categorie 5: Gebied met middelhoge verwachting
	Categorie 6: Gebied met lage verwachting
	Categorie 7: Gebied zonder archeologische verwachting
	Mogelijk verstoord
	Esdekken

Figuur 17: Locatie van het plangebied op de beleidskaart van de gemeente Schijndel (Berkvens 2013). Het plangebied valt deels in Categorie 2 (gebied van archeologische waarde) en deels in Categorie 6 (Gebied zonder archeologische verwachting). Daarnaast valt het plangebied in de aanduiding "Esdekken".

Figuur 18: Boorpuntenkaart op luchtfoto (boven) en top10 ondergrond (onder).

Figuur 19: Foto van boorprofiel 3. De grond is uitgelegd van links naar rechts, en van boven naar onder.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	kalk	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder									
1											
	0	50	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs	kalkloos		spoor baksteen	A-horizont	spoor gele vlekken
	50	80	zand	matig humeus; sterk siltig	matig fijn	grijs	kalkloos	weinig roestvlekken		A-horizont	veel grijze vlekken
	80	90	zand	sterk siltig	matig fijn	grijs	kalkloos			C-horizont	weinig grijze vlekken
	90	130	leem	sterk zandig		licht-grijs	kalkloos	veel roestvlekken; spoor mangaanconcreties			
2											
	0	50	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs	kalkloos		spoor slakken / sintels	A-horizont	weinig grijze vlekken
	50	80	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos	spoor roestvlekken		A-horizont	basis scherp; weinig oranje vlekken
	80	130	zand	uiterst siltig	matig fijn	licht-bruin-grijs	kalkloos	veel roestvlekken		C-horizont	
3											
	0	85	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos		spoor baksteen	A-horizont	basis scherp; spoor grijze vlekken
	85	110	zand	sterk siltig	matig fijn	oranje-grijs	kalkloos			C-horizont	spoor grijze vlekken
	110	130	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos	veel roestvlekken			
4											
	0	40	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs	kalkloos			A-horizont	spoor grijze vlekken
	40	100	leem	sterk zandig		bruin-grijs	kalkloos	weinig roestvlekken		C-horizont	spoor grijze vlekken
	100	140	leem	sterk zandig		licht-bruin-grijs	kalkloos	veel roestvlekken			
5											
	0	80	zand	zwak siltig; zwak grindig; sterk humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos		spoor slakken / sintels	A-horizont	basis scherp; spoor grijze vlekken
	80	140	leem	sterk zandig		licht-bruin-grijs	kalkloos	weinig roestvlekken; spoor		C-horizont	

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	kalk	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder									

mangaanconcreties